Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2015–2016

33 625 Hulp, handel en investeringen

Nr. 220 BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 augustus 2016

Hierbij bied ik u het verslag aan van de VN *High Level Meeting on HIV/AIDS*, die plaatsvond van 8 tot en met 10 juni 2016 in New York. Op 3 juni 2016 is uw Kamer (Kamerstuk 33 625, nr. 214) geïnformeerd over de inzet van Nederland.

Sinds 2001 beleggen de Verenigde Naties elke vijf jaar een vergadering waar de prioriteiten voor de internationale aidsbestrijding worden vastgesteld. Dit jaar vond weer een dergelijke *High Level Meeting on HIV/AIDS (HLM)* plaats. Het doel van de vergadering was het maken van afspraken over de uitvoering van het *Global Goal* dat zich mede richt op het beëindigen van de aidsepidemie in 2030 (SDG 3). Er is over de volgende onderwerpen gesproken:
- hiv-preventie en behandeling
- financiering
- omgevingsfactoren die bepalend zijn voor het effectief terugdringen van hiv/aids.

Tijdens de bijeenkomst hebben de VN-lidstaten zich gecommitteerd om de komende vijf jaar de volgende doelstellingen te realiseren:
- het verminderen van het aantal jaarlijkse nieuwe hiv-infecties tot 500.000 wereldwijd (in 2015 waren er 2.100.000 nieuwe hiv-infecties);
- het verminderen van het aantal jaarlijkse aids-gerelateerde sterfgevallen tot 500.000 wereldwijd (in 2015 vielen er 1.100.000 doden te betreuren);
- het elimineren van stigma en discriminatie rondom hiv/aids. (in 2015: 35 landen leggen reisbeperkingen op voor mensen met hiv, in 74 landen is homoseksualiteit verboden en meer dan 60 landen criminaliseren hiv-overdracht.)

De keuze voor deze doelstellingen betekent dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn: het opschalen van bewezen effectieve programma's, het afschaffen van stigma en discriminatie, meer samenwerking tussen

kst-33625-220
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2016

overheden, maatschappelijke organisaties en belanghebbenden en ook meer financiële investeringen.

Als delegatieleider sprak de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zowel namens Nederland als de Europese Unie de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties toe. Nederland benadrukte dat machtsongelijkheid, genderongelijkheid en uitsluiting een voedingsbodem vormen voor de verspreiding van aids en pleitte daarom voor een meer inclusieve aanpak, respect voor de mensenrechten en het bevorderen van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. De benodigde technische en medische kennis om aids daadwerkelijk terug te dringen is beschikbaar. Het is nu aan alle politieke leiders om stigma en discriminatie tegen te gaan en aan een ieder die dit nodig heeft toegang te geven tot hiv-preventie en behandeling. Zie de bijlagen voor Nederlandse statement en de Politieke Verklaring van de bijeenkomst.

Nederland onderhandelde in EU-verband. De EU-delegatie was eensgezind over het belang van seksuele gezondheid en rechten. De Nederlandse delegatie maakte zich in de onderhandelingen over de slotverklaring van de *High Level Meeting on HIV/AIDS* sterk voor onder andere de volgende onderwerpen:
– Het opschalen van *harm reduction* voor injecterende druggebruikers;
– De rechten van vrouwen, jongeren en specifieke risicogroepen op hiv-preventie en behandelprogramma's alsook hun deelname in de voorbereiding en uitvoering daarvan;
– Seksuele voorlichting voor jongeren.

De slotverklaring vormt een reflectie van de onderhandelingen. Het is bemoedigend dat het belang van mensenrechten en het zelfbeschikkingsrecht van vrouwen over hun seksuele en reproductieve gezondheid wordt benadrukt. Ook worden het bevorderen van gendergelijkheid, het tegengaan van huiselijk geweld en het vergroten van de economische onafhankelijkheid van vrouwen erkend als voorwaarden voor een effectieve aidsrespons. Daarnaast roepen de VN-lidstaten iedereen op om seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes tegen te gaan en wordt de inzet van mensenrechtenverdedigers, religieuze leiders en feministen verwelkomd. Overheden worden aangemoedigd onderwijs te geven aan jongeren over seksuele en reproductieve gezondheid mits deze is aangepast aan de culturele context. Voor het eerst worden transgenders als risicogroep genoemd en is het begrip «*key population*» opgenomen in de verklaring, waarbij verwezen wordt naar sekswerkers, druggebruikers en mannen die seks hebben met mannen.
Het is teleurstellend dat er geen consensus kon worden bereikt om discriminatie en criminalisering van deze specifieke risicogroepen aan de kaak te stellen. Daarnaast deelt het kabinet het onbehagen van maatschappelijke organisaties over het ontransparante accreditatieproces van de Verenigde Naties. Dit proces leidde ertoe dat ruim twintig NGO's de toegang tot deze *High Level Meeting* werd ontzegd. Nederland heeft deze kwestie laten opnemen in het EU statement.

Nieuw is de oproep aan VN-lidstaten om de kosten van «onderzoek en ontwikkeling» van medicijnen en gezondheidsproducten los te koppelen van de prijs van het eindproduct of medicijn. De verwachting is dat deze loskoppeling tot lagere prijzen zal leiden en uiteindelijk vooral arme landen ten goede komt. De *Trade-Related Intellectual Property Rights* (TRIP's), die de toegang van lage- en middeninkomenslanden tot medicijnen beperkt, leidde tot veel discussie maar niet tot een herziening van internationale afspraken.

Er is tijdens de *High Level Meeting on HIV/AIDS* overeenstemming bereikt over de hoogte van het bedrag dat nodig is om de aidsepidemie in te dammen. UNAIDS becijfert dat hiervoor jaarlijks 26 miljard USD benodigd is. Dit is 7 miljard USD meer dan het huidige investeringsniveau. In de Verklaring wordt zowel de publieke als de private sector opgeroepen meer geld te investeren in aidsbestrijding. In dit kader zijn de afspraken gemaakt tijdens de «*Third International Conference on Financing for Development*» in juli 2015, ofwel de *Addis Ababa Action Agenda*, opnieuw bevestigd en wordt het belang van een succesvolle *replenishment* van het *Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis en Malaria* meermalen benadrukt.

Er zijn tijdens de *High Level Meeting on HIV/AIDS* belangrijke besluiten genomen voor het terugdringen van aids wereldwijd. Het is nu tijd om de Verklaring daadwerkelijk uit te voeren en concrete stappen te zetten. Nederland zal hiertoe in contacten met partnerlanden en donoren steeds de urgentie benadrukken van meer investeringen in gerichte programma's voor groepen die het meeste risico lopen op een hiv-infectie en de minste toegang hebben tot zorg en behandeling. Investeringen die nu gedaan worden, betalen zich immers terug in toekomstige lagere kosten voor behandeling. Daarnaast blijft Nederland hameren op het belang van een verantwoord transitiebeleid voor landen die door het behalen van een middeninkomensstatus geconfronteerd worden met het wegvallen van internationale financiële steun. Zij moeten de tijd krijgen om zelf de investeringen te genereren om hun nationale aidsbestrijding voort te zetten en te intensiveren. Daarbij is het belangrijk dat overheden de krachten bundelen met maatschappelijke organisaties, wetenschappers, activisten en de private sector. Alleen door een gezamenlijk inzet kan een daadwerkelijke inclusieve aanpak worden gerealiseerd. Deze boodschap draagt Nederland uit in bilaterale contacten maar ook in de samenwerking met onder meer het *Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis en Malaria*.

Juist nu is het belangrijk om actie te ondernemen, de behaalde resultaten vast te houden en de verdere verspreiding van hiv tegen te gaan onder die groepen die het meeste risico lopen op een hiv-infectie. UNAIDS waarschuwt dat als de epidemie nu geen halt wordt toegeroepen, dit zal leiden tot een snelle toename van het aantal nieuwe infecties. Een ontwikkeling die reeds gaande is in veel landen grenzend aan Europa.

In 2018 wordt de Internationale Aids Conferentie (AIDS2018) in Amsterdam gehouden. Hoewel dit geen vergadering is van de Verenigde Naties, biedt deze samenkomst van wetenschappers, beleidsmakers en activisten een uitgelezen moment om de stand van zaken op te maken en bij te sturen waar nodig. In aanloop naar 2018 zal het kabinet aidsbestrijding hoog op de politieke agenda houden en de uitvoering van de doelstellingen nauwkeurig volgen. De door UNAIDS gesignaleerde urgentie noopt Nederland en de overige landen tot een snelle invulling van de in New York gedane beloftes. Uw Kamer zal te zijner tijd worden geïnformeerd over de voorbereidingen en de inzet voor AIDS2018.

De Minister voor Buitenlandse Handelen Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen